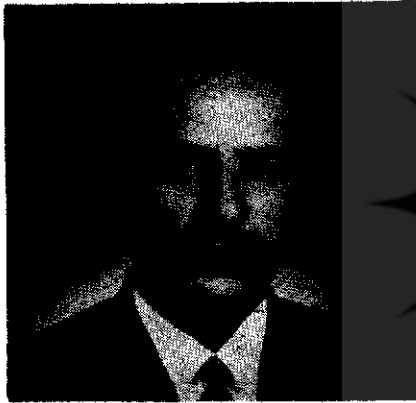

یکی از مسائلی که از دیرباز، در شناساندن کشور ما بجهانیان تأثیر بسزایی داشته و نام ایران و ایرانیان را در سراسر گیتی بلند آوازه ساخته است هنرهای ملی ما و آثار ارزنده‌ای است که زائیده دستهای هنربار و اندیشه‌های پرابهمن هنرمندان ایرانی است. هنرهای ملی ایران که هر کدام بنوبه خود دارای ارزش خاصی میباشند عبارتند از:

خاتم کاری - منبت کاری - قالی بافی - زری بافی - کاشی سازی - مینا کاری - تذهیب کاری - مینیاتور سازی و فنون مختلف دیگر که امروز مورد توجه و استقبال مردم جهان قرار دارد و برای هر یک از آنها اعتبار و اهمیت خاصی قائل میباشند. با توجه با اهمیت موضوع، از این پس، کوشش ما نیز بر این پایه خواهد بود که خوانندگان گرامی مجله «هنر و مردم» را با هنرهای ملی ایران و هنرمندانی که این شاهکارهای هنری را با نیروی ایمان و ذوق و قریحه خود می آفرینند، بتدریج آشنا سازیم.

استاد علی نعمت هنرمند خاتم کار، نخستین چهره‌ای است که ما در این شماره بمعرفی او میپردازیم و شما را با او که بحق یکی از هنرمندان چیره دست و مبتکر کشورما بشمار میرود و آثار ارزنده اش امروز در موزه‌ها و کاخهای بزرگ دنیا معرف ذوق لطیف ایرانی است بیش از پیش آشنا میکنیم. اما پیش از معرفی این هنرمند، بجا است که اگر برای مزید اطلاع خوانندگان شمه‌ای درباره خاتمکاری و تاریخچه این هنر ظریف بطور اختصار درج کنیم:

استاد علی نعمت

هنرمند بقدرت مستعد و با تجربه نیرو در میان شایسته‌کاران این هنر
 و امروزه نمونه او گمان نزدیک دنیا در هنر خاتم کاری خواهد بود.

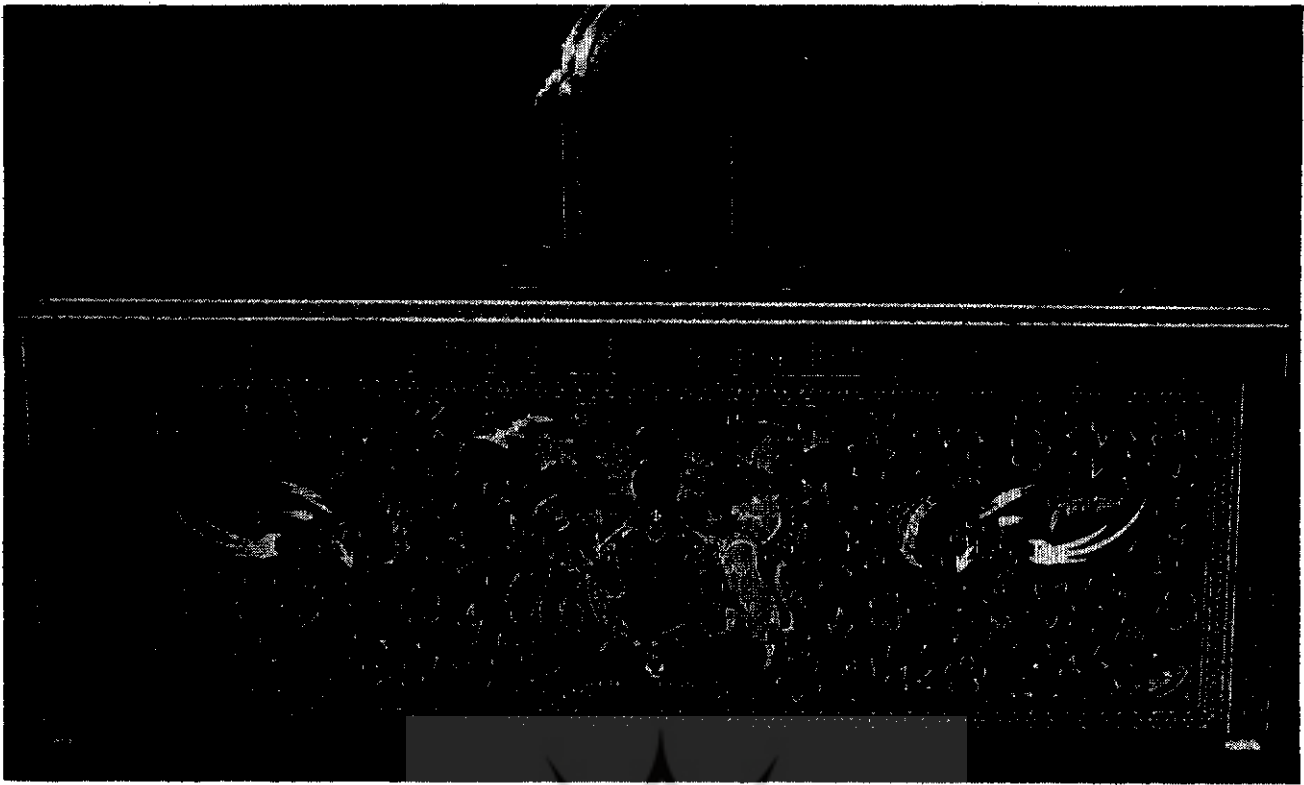
گروه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رمان جامع علوم انسانی

مصالح - مصالح و مواد اولیه‌ای که در ساختن خاتمکاری بکار میرود، عبارت است از:

- ۱ - چوب (انواع مختلف) ۲ - استخوان (انواع گوناگون) ۳ - عاج ۴ - فلزات ۵ - سریشم (نوعی چسب)
- ۶ - نخ پرك ۷ - رنگ (برای رنگ کردن استخوانها).

در دوران صفویه خاتمکاری در شهرهای جنوبی ایران بخصوص در شهرهای شیراز - اصفهان و کرمان راه پیشرفت و ترقی را سرعت پیمود و هنرمندان آن دوره آثار بسیار زیبا و قابل توجهی از خود باقی گذاردند اما در دوره قاجاریه بعلت

خاتمکاری یا عبارتی خاتم‌بندی از هنرهای است که بصورت امروز، تقریباً از چهارصد یا پانصد سال پیش در ایران رایج بوده و در حقیقت از زمان سلطنت صفویان رو بتکامل نهاده است. خاتمکاری در عصر صفویان آنچنان مورد توجه بوده که بعضی از شاهزادگان هنرمند و با ذوق صفوی مانند سلطان ابراهیم میرزای صفوی در این کار استعداد قابل توجهی داشته و ساعات فراغت خود را بکار خاتم کاری که در آن زمان به «خاتم‌بندی» مشهور بوده مصروف میکردند و فرا گرفتن این هنر را مایه فخر و مباهات خود میدانسته‌اند.

میز خاتم هدیه اعلیحضرت همایون شاهنشاه به علیاحضرت ملکه انگلستان

و سرپرست کارگاه خاتمسازی، که طرح‌های نو و اشکال کاملاً تازه و ابتکاری را، جانسین اشکال ساده و یکنواخت گذشته نمود، موجبات اعتلای هنر خاتمکاری را فراهم ساخت.

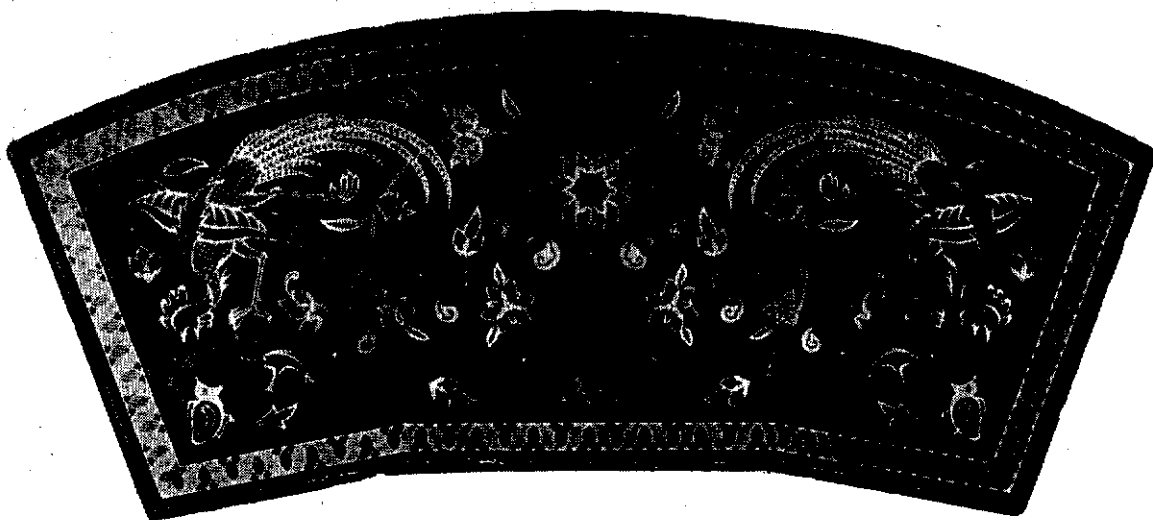
حال که تا اندازه‌ای شما را با هنر خاتمکاری و تاریخچه آن آشنا نمودیم، بهتر است سراغ هنرمند شایسته‌ای برویم که در سالهای اخیر با خلق طرح‌های نو و فرم‌های بی‌سابقه، شاهکارهایی در خاتمکاری بوجود آورده است که موجب مباهات و سرافرازی جامعه هنری کشور است. این هنرمند پر استعداد و مبتکر، استاد علی نعمت است که فعلاً سرپرستی کارگاه خاتمسازی هنرهای زیبای کشور را عهده‌دار میباشد. زادگاه علی نعمت شهر هنر خیز شیراز است، او در چهل و چهار سال پیش در این شهر، دیده بجهان هستی گشود، از اوان کودکی به خاتمسازی، علاقه‌ای وافر داشت، اصول مقدماتی هنر خاتمکاری را نزد استاد محمد خلیل گلریز، فراگرفت و زیر نظر این استاد، برآموز و ریزه کاریهای این فن آشنائی یافت و بتدریج در این کار فردی بصیر و متبحر شد، تا اینکه شخصاً کارگاهی دائر نمود و مدت چهار سال به تنهایی به این کار اشتغال ورزید.

استاد نعمت در سال ۱۳۱۷ به تهران آمد و با سایر هنرمندان خاتمساز، در ساختن تالار خاتم، همکاری نزدیک و صمیمانه‌ای بعمل آورد، آنگاه بمنظور تکمیل هنر خود، مدتی نیز نزد

عدم توجه اولیای امور به خاتمکاری، متأسفانه این هنر رو با انحطاط و زوال گذارد و هنرمندان خاتمکار بتدریج دلسرد شده از کار خود کناره گرفتند و تنها معدودی از خاتمکاران در گوشه و کنار ایران، بطور پراکنده بکوششهای هنری خود ادامه دادند.

خوشبختانه با ظهور سلسله پهلوی و دوران سلطنت اعلیحضرت فقید رضاشاه کبیر، بموازات توجه خاصی که بصنایع مستظرفه مبذول شد و موجبات احیای آنها فراهم گردید، هنر خاتمسازی نیز از حال رکود خارج شد و بار دیگر راه پیشرفت و تکامل را در پیش گرفت و در این دوران بود که آثار درخشان و تحسین انگیزی مانند «تالار خاتم» ساخته شد و باید دانست که سازندگان این آثار پرارزش، هنرمندان شایسته‌ای بودند که سالها در گمنامی و انزوا بسر میبردند.

نکته‌ای که ذکر آن در اینجا حتماً لازم است موضوع یکنواختی کار و تقلید از ابتکارات گذشتگان در خاتمکاری بود که همین چند ساله اخیر نیز بشدت رواج داشت و کارا بتکاری و تازه‌ای که بتواند تنوعی در این هنر پدید آورد عرضه نمیگردید و بهمین جهت یک نوع یکنواختی خسته کننده بر روی این هنر پر ارزش سایه افکنده بود و طبع تازه جوی مردم هنردوست را اقناع نمیکرد، تا اینکه هنرهای زیبای کشور به بهبود و پیشرفت هنر خاتمکاری توجه خاصی مبذول داشت و مخصوصاً با استفاده از وجود هنرمند با ذوق و مبتکر آقای علی نعمت استاد

روی میز خاتم هدیه اعلیحضرت همایون شاهنشاه به ایزنهاور رئیس جمهور امریکا

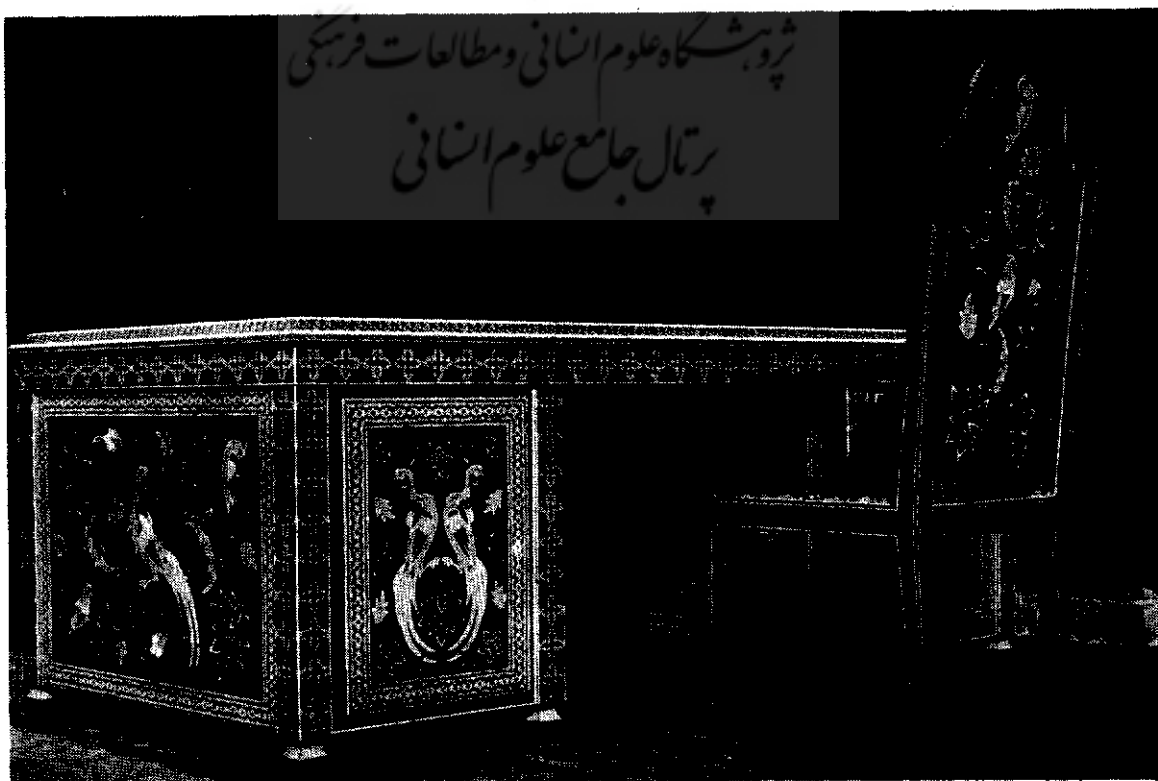
از هنرمندان زیر نظر استاد علی نعمت با کوشش و تلاشی خستگی-
ناپذیر، بخلق آثار نو و جالبی در زمینه های خاتمکاری مشغول
میباشند، آثاری که بدون شك در معرفی هنر ملی ما بجهانیان
تأثیر فراوانی دربر دارد.

از کارهای بسیار جالب و درخور تقدیری که استاد علی
نعمت تاکنون ساخته و اغلب آنها بشخصیت های بزرگ کشورهای
مختلف اهداء گردیده است، میتوان آثار زیر را نام برد:
۱- سرویس بسیار زیبای لوازم التحریر که از طرف
اعلیحضرت همایون شاهنشاه بر رئیس جمهور ایتالیا اهدا گردید.

مرحوم محمدحسین صنیع خاتم، استاد مشهور و فقید خاتمسازی
بکار مشغول شد و در سال ۱۳۲۸ بنا به پیشنهاد آن مرحوم در کارگاه
خاتمسازی هنرهای زیبای کشور مشغول کار شد.

پس از درگذشت مرحوم صنیع خاتم، بیاس زحمات
و کوششهای قابل تحسینی که علی نعمت در پیشرفت هنر خاتمکاری
بعمل آورده بود، از طرف هنرهای زیبای کشور بریاست کارگاه
مزبور منصوب گردید و فعلاً نیز در این سمت با دامه کوششهای
هنری اشتغال دارد.
امروزه در کارگاه خاتمسازی هنرهای زیبای کشور جمعی

بشت میز و صندلی خاتم هدیه شاهنشاه ایران به علیا حضرت ملکه انگلستان

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی